

Till Nordiska rådet

SVAR PÅ NORDISKA RÅDETS SKRIFTLIGA FRÅGA OM TRAKASSERIER PÅ NÄTET (E 9/2016)

Medlemmarna av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet som sitter i utskottet för välfärd i Norden, har den 25 januari 2016 ställt följande fråga till de nordiska regeringarna:

Hur långt har de nordiska länderna, Färöarna, Grönland och Åland kommit i arbetet med att införa lagar mot näthat?

Finlands justitieministerium har mottagit bidrag från de nordiska regeringarna för att besvara frågan. Dessa bidrag har samlats i bilagan.

Det kan även konstateras att de nordiska justitieministrarna har diskuterat temat nätbrottslighet - kränkningar, hot och hat på internet på ministermötet 2013. Då lyftes fram bland annat betydelsen av att kunna förebygga kriminalitet på nätet.

Helsingfors, 1 april 2016

Justitie- och arbetsminister

Jari Lindström

BILAGA

De nordiska regeringarnas svar på Nordiska rådets skriftliga fråga om trakasserier på nätet

Besöksadress	Postadress	Telefon	Fax	E-post
Kaserngatan 25 HELSINGFORS	PB 25 00023 STATSRÅDET	02951 6001	09 1606 7730	justitieministeriet@om.fi

31.3.2016

DE NORDISKA REGERINGARNAS SVAR PÅ NORDISKA RÅDETS SKRIFTLIGA FRÅGA OM TRAKASSERIER PÅ NÄTET (E 9/2016)**1 Finland**

Den finska strafflagen innehåller flera bestämmelser som kan tillämpas på kränkande eller hotande uttalanden såväl på nätet som annanstans. Bland äldre kriminaliseringar kan särskilt *ärekränkning, spridande av information som kränker privatlivet och olaga hot* nämnas. Ärekränkingsbestämmelsen gäller inte bara osann information. Att förnedra någon kan nämligen leda till brottsansvar oberoende av uttryckets sanningsvärde. Privatlivet skyddas naturligtvis också mot spridande av information som är sann. Ärekränkning eller information som kränker privatlivet behöver inte vara formulerad i ord. För olaga hot döms den som lyfter vapen mot någon eller på något annat sätt hotar någon med brott under sådana omständigheter att den hotade har grundad anledning att frukta för att hans eller hennes egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarlig fara.

Relativt nya straffbestämmelser är *olaga förföljelse, brott mot kommunikationsfrid och identitetsstöld*. För olaga förföljelse döms den som upprepade gånger hotar, följer efter, iakttar, eller kontakter eller på något annat jämförbart sätt obehörigen förföljer någon annan så att förfarandet är ägnat att skapa rädsla eller ångest hos den som förföljs. Kännetecknet "kontakter" kan också hänvisa till att sända elektroniska meddelanden. För *brott mot kommunikationsfrid* döms den som i syfte att störa skickar meddelanden eller ringer till någon annan upprepade gånger så att gärningen är ägnad att orsaka denne betydande störning eller olägenhet. Elektronisk post, tjänster i sociala media, diskussioner i realtid, nätspel och privata meddelanden har uttryckligen nämnts i förarbetena som exempel på meddelanden som kan avses i bestämmelsen. För *identitetsstöld* döms den som i syfte att vilseleda en tredje part obehörigen använder någon annans personuppgifter eller identifieringsuppgifter eller andra motsvarande uppgifter som identifierar personen, och därmed orsakar ekonomisk skada eller mer än ringa olägenhet

Besöksadress	Postadress	Telefon	Fax	E-post
Kaserngatan 25	PB 25	02951 6001	09 1606 7730	justitieministeriet@om.fi
HELSINGFORS	00023 STATSRÅDET			

för den som uppgifterna gäller. Enligt förarbetena kan det vara fråga om ”mer än ringa olägenhet” till exempel om någon har skapat en falsk profil på ett socialt medium och det visar sig vara svårt att radera den och kontakta ett stort antal personer som har trott att de kommunicerat med den som identitetsuppgifterna gäller.

Sammanfattningsvis kan konstateras att regleringen som kan tillämpas på näthat är relativt omfattande. En större utmaning är hur dess efterlevnad kan övervakas på nätet. Trots att vem som helst kan anmäla ett brott till polisen, spelar offrets egen aktivitet i praktiken en stor roll. De flesta av de ovan nämnda brotten är målsägandebrott, vilket betyder att förundersökning görs bara om målsäganden yrkar på straff. I vissa situationer kan åtal dock även i dessa fall väckas utan målsägandens yrkande, till exempel om ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver det. Olika åtgärder av praktisk natur, såsom införande av nätpolisverksamhet, har vidtagits med tanke på näthat och nätmobbning. Genom nätpolisverksamheten strävar man efter att förebygga brott, sänka tröskeln att kontakta polisen och att akut ingripa i brott som sker, främst i social media. Finländska poliser finns tillgängliga bland annat på Facebook, bloggar, Twitter och Instagram. Polisen har också publicerat en guide på lättläst språk om nätmobbning och internetbrott som innehåller anvisningar för offer för nätmobbning. I övrigt kan det nämnas att statsrådet strävar efter att förstärka rollen av medborgarsamhället bland annat i arbetet mot hatretorik.

I internationella situationer tillämpas de allmänna nordiska, internationella och EU-rättsliga instrumenten om inbördes rättshjälp, som kan omfatta bland annat delgivning av rättegångshandlingar, hörande av vittnen, sakkunniga och parter, inhämtande av handlingar och andra bevis samt åtgärder för att väcka åtal.

Beträffande situationer där ett brott har anmälts men det är svårt att spåra gärningsmannen, kan utlämnande av ett nätmeddelandes identifieringsuppgifter vara av betydelse. En domstol kan ålägga administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning att till den som framställt yrkandet lämna ut de identifieringsuppgifter som behövs för utredande av vem som är avsändare av ett nätmeddelande, om det föreligger sannolika skäl att misstänka att innehållet i meddelandet är sådant att det är straffbart att göra det tillgängligt för allmänheten. Åläggande att lämna ut identifieringsuppgifter får på begäran av en utländsk statlig myndighet meddelas, om det under motsvarande förhållanden i Finland skulle vara ett brott att göra det meddelande tillgängligt för allmänheten som begäran grundar sig på eller om utlämnandet grundar sig på ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

Åland

Till den del det gäller Åland kan konstateras att frågan gäller angelägenheter som den åländska rätten till självstyre inte omfattar.

2. Danmark

Det kan oplyses, at offentliggørelse på f.eks. internettet af billeder eller videoer med seksuelt/pornografisk indhold uden tilladelse fra den afbildede person vil kunne udgøre en overtrædelse af § 232 om blufærdighedskrænkelser og/eller § 264 d om videregivelse af private billeder mv. i den danske straffelov.

Det følger således af straffelovens § 232, at den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Efter straffelovens § 264 d straffes den, der uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Politiets og anklagemyndighedens behandling af sager om overtrædelse af straffelovens § 264 d er betinget af, at den forurettede anmoder herom, typisk ved at indgive en politianmeldelse.

Hvis den afbildede person er under 18 år, kan der endvidere opstå spørgsmål om at anvende straffelovens § 235 om udbredelse af børnepornografisk materiale.

Det kan endvidere oplyses, at Rigsadvokaten i november 2015 har udarbejdet en videnspakke til anklagemyndighedens behandling af sager om "hævnporno". Det fremgår af retningslinjerne, at det er Rigsadvokatens opfattelse, at videregivelse af billeder/tekst med seksuelt indhold i sig selv kan udgøre en blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232, forudsat at forholdet har den grovhed, som kræves for anvendelse af bestemmelsen. Det har i den forbindelse ingen betydning, om den forurettede efterfølgende får henvendelser af seksuel karakter, eller om dette var gerningsmandens hensigt. Efter Rigsadvokatens opfattelse skal der derfor i sager om "hævnporno" – forudsat at betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt – rejses tiltale for både blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232, og overtrædelse af straffelovens § 264 d.

Rigsadvokaten forventer på den baggrund, at der fremover vil blive rejst tiltale for overtrædelse af både straffelovens § 232 og § 264 d, og at domstolene vil fastsætte straffe, der afspejler, at der er tale om en overtrædelse af begge bestemmelser. Rigsadvokaten vil i den forbindelse følge området med henblik på, at der i disse sager bliver fastsat straffe, som afspejler forbrydelsens karakter og grovhed, herunder at der både er tale om en krænkelser af seksuel karakter og om videregivelse af private billeder/videoer.

Det kan i den forbindelse desuden oplyses, at Justitsministeriet har bedt Straffelovrådet om at se på straffelovens regler om krænkelser af privatlivets fred og ærekrænkelser, herunder straffelovens § 264 d.

Straffelovrådet skal bl.a. vurdere, om der er behov for at modernisere eller i øvrigt foretage ændringer af straffelovens bestemmelser om krænkelse af privatlivets fred og ærekrænkelse. Rådet skal endvidere overveje straffniveauet i disse sager med henblik på at vurdere, om der måtte være behov for yderligere initiativer på dette område.

Om straffelovens øvrige bestemmelser, der kan være relevante i forbindelse med hadforbrydelser udført på internettet, kan det oplyses, at det følger af straffelovens § 266, at den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Herudover følger det af straffelovens § 266 b, at den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Endelig følger det af straffelovens § 267, at den, som krænker en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmede i medborgeres agtelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Bestemmelserne finder også anvendelse på udtalelser mv., der fremsættes på internettet.

Grønland

Det kan oplyses, at kriminalloven ikke indeholder specifikke regler vedrørende hadforbrydelser på nettet. Derimod indeholder loven mere generelle regler vedrørende bl.a. blufærdighedskrænkelse og offentliggørelse af private billeder, æreskrænkelse og diskrimination.

Offentliggørelse på f.eks. internettet af billeder eller videoer med seksuelt/pornografisk indhold uden tilladelse fra den afbildede person vil kunne udgøre en overtrædelse af kriminallovens § 84 om blufærdighedskrænkelse og/eller § 95 om videregivelse af private billeder mv.

Hvis den afbildede person er under 18 år, kan der endvidere opstå spørgsmål om at anvende kriminallovens § 85 om udbredelse af børnepornografisk materiale.

Om kriminallovens øvrige bestemmelser, der kan være relevante i forbindelse med hadforbrydelser udført på internettet, kan det oplyses, at det følger af kriminallovens § 98, at den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en forbrydelse, dømmes for fremsættelse af trusler.

Det følger endvidere af kriminallovens § 99, at den, der krænker en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelse for forhold, der er egnet

til at nedsætte den fornærmede i medborgernes agtelse eller i øvrigt skade denne i forhold til andre, dømmes for æreskrænkelse.

Herudover følger det af kriminallovens § 100, at den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelser eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, dømmes for diskrimination.

Bestemmelserne finder også anvendelse på udtalelser mv., der fremsættes på internettet.

For så vidt angår strafniveauet kan det oplyses, at kriminalloven – i modsætning til den danske straffelov – ikke indeholder strafferammer for de enkelte forbrydelser.

Det fremgår imidlertid af kriminallovens § 119, stk. 1, at retten kan idømme forskellige foranstaltninger. Den mildeste foranstaltning er advarsel, mens den strengeste foranstaltning er anbringelse i anstalt. Tiden for anbringelse i anstalt kan ikke overstige 10 år, jf. kriminallovens § 147, stk. 1.

Efter kriminallovens § 119, stk. 2, kan retten i stedet træffe bestemmelse om særlige hjælpeforanstaltninger over for unge, særlige foranstaltninger over for sindssyge eller mentalt retarderede, eller forvaring.

Færøerne

Færøerne overtog i 2010 sagsområdet strafferetten. Færøernes Landsstyre har oplyst følgende:

“Den færøske straffelov er på dette område identisk med den danske straffelov. For Færøernes vedkommende er det derfor den samme lovgivning, som er beskrevet i Danmarks besvarelse, som er relevant i forhold til nethad, dvs. straffelovens § 232, § 235, § 264 d, § 266, § 266 b og § 267.

Der er i øjeblikket ikke planlagt yderligere lovgivningstiltag på dette område fra Landsstyrets side. Eftersom det er oplyst, at Justitsministeriet i Danmark har bedt deres Straffelovråd om at se på straffelovens regler om krænkelse af privatlivets fred og ærekrænkelse, herunder straffelovens § 264 d, vil det naturligvis være relevant for Færøernes Landsstyre, når Straffelovsrådet har afgivet betænkning, at se på rådets anbefalinger og herudfra vurdere, om der er behov for lovændringer i straffeloven for Færøerne.”

3 Island

Det kan oplyses, at offentliggørelse på f.eks. internettet af billeder eller videoer med seksuelt/pornografisk indhold uden tilladelse fra den afbildede person vil kunne udgøre en overtrædelse af § 209 om blufærdighedskrænkelse og/ellers § 233 b.

Det følger således af straffelovens § 209, at den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år. Etter straffeloven § 233 b skal enhver, der fornærmer eller nedgør deres ægtefælle eller tidligere ægtefælle, barn eller en anden person slægtning af gerningsmanden, og den lovovertrædelse vil blive betragtet omfatter større bagvaskelse, blive fængslet i op til 2 år.

Hvis den afbildede person er under 18 år, kan der endvidere opstå spørgsmål om at anvende straffelovens § 210 a om udbredelse af børnepornografisk materiale.

Om straffelovens øvrige bestemmelser, der kan være relevante i forbindelse med hadforbrydelser udført på internettet, kan det oplyses, at det følger af straffelovens § 233, at den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Herudover følger det af straffelovens § 233a b, at den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Endelig følger det af straffelovens § 234 og §235, at den, som krænker en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmede i medborgeres agtelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

4 Norge

4.1 Straffeloven og andre lovbestemmelser som skal beskytte mot integritetskrenkninger på internett

I norsk rett finnes de viktigste bestemmelsene som skal beskytte mot netthat, krenkninger, trakassering og trusler mv. i *straffeloven*.

Straffeloven § 185 gjør det straffbart å fremsette en *diskriminerende eller hatefull ytring* i offentlighet. Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, religion eller livssyn, homofile orientering, eller nedsatte funksjonsevne. Som ytring regnes også bruk av symboler. Bestemmelsen rammer både grovt uaktomme og forsettlig overtredelser. Straffen er bot eller fengsel inntil 3 år. Bestemmelsen rammer også hatefulle ytringer som fremsettes i andres nærvær (for eksempel i halvoffentlige eller private omgivelser) overfor noen som dermed diskrimineres eller kan bli utsatt for hat. Straffen for dette er bot eller fengsel inntil 1 år.

Straffeloven § 263 gjør det straffbart ved ord eller handling å *true med straffbar atferd* under slike omstendigheter at trusselen er egnet til å fremkalle alvorlig frykt. Bestemmelsen rammer forsettlig overtreddelser. Straffen er bot eller fengsel inntil 1 år. Grove trusler kan straffes med fengsel inntil 3 år. Ved avgjørelsen av om trusselen er grov skal det særlig legges vekt på om den er rettet mot en forsvarsløs person, om den er fremsatt uprovosert eller av flere i fellesskap, og om den er motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, homofile orientering eller nedsatte funksjonsevne.

Straffeloven § 266 gjør det straffbart å *krenke en annens fred ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd*. Bestemmelsen er en videreføring av straffeloven 1902 § 390 a som blant annet har vært benyttet til å ilegge straff for ytringer fremsatt i chattekanaler og mot seksuelle bilder lagt ut på internett. Bestemmelsen rammer forsettlig overtreddelser. Straffen er bot eller fengsel inntil 2 år.

Straffeloven § 267 gjør det straffbart å *krenke privatlivets fred* gjennom offentlig meddelelse. Bestemmelsen verner blant annet opplysninger om en persons relasjoner til andre mennesker (for eksempel romantiske forhold), en persons erfaringer (sykdommer, psykiske problemer eller seksuelle forhold) og informasjon om kroppslige kjennetegn (arr, funksjonshemminger osv). Bestemmelsen rammer forsettlig overtreddelser. Straffen er bot eller fengsel inntil 1 år.

Straffeloven § 298 gjør det straffbart ved ord eller handling å *utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd* på offentlig sted, eller i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykket i det. Bestemmelsen rammer forsettlig overtreddelser. Straffen er bot eller fengsel inntil 1 år.

Straffeloven § 183 gjør det straffbart å offentlig *oppfordre noen til å iverksette en straffbar handling*. Bestemmelsen rammer forsettlig overtreddelse. Straffen er bot eller fengsel inntil 3 år.

Flere av de ovennevnte bestemmelsene i straffeloven inneholder vilkår om at ytringen er fremsatt *offentlig*. Etter straffeloven § 10 regnes en ytring som fremsatt offentlig når den er fremsatt på en måte som gjør den egnet til å nå et større antall personer. Dette gjelder for alle typer av budskap uansett innhold og formidlingsform: skriftlig, muntlig, billedlig, tegn, symboler mv. I tillegg til å være nøytral når det gjelder formidlingsformen, er definisjonen også medienøytral. Det avgjørende er ikke hvordan ytringen er formidlet, men om det skjer på en måte som er egnet til å nå et større antall personer, dvs. mer enn ca. 20-30 personer. At dette rent faktisk er blitt resultatet, er derimot ikke noe krav. En ytring kan som følge av denne definisjonen bli regnet som fremsatt offentlig selv om den for eksempel er fremsatt på en nettside som krever innlogging.

I tillegg til å ramme vedkommende som har overtrådt gjerningsbeskrivelsen rammer de ovennevnte straffebestemmelsene også personer som på straffbar måte *medvirker* til overtredelsen. *Forsøk* på overtredelse av bestemmelsene er også straffbart.

Den norske straffeloven § 269 inneholder en egen bestemmelse om *redaktøransvar*. Etter denne bestemmelsen kan den som treffer avgjørelse om innholdet i et trykt skrift eller en kringkastingssending holdes strafferettslig ansvarlig dersom det der offentliggjøres noe som ville ha pådratt redaktøren ansvar etter noen annen lovbestemmelse om han hadde kjent til innholdet (for eksempel en hatefully ytring i strid med straffeloven § 185). Straffen er bot eller fengsel inntil 6 måneder, men likevel slik at straffen ikke kan overstige den straff som ville ha blitt idømt etter det straffebud som ville ha kommet til anvendelse om den ansvarlige hadde kjent til innholdet. Straff kommer ikke til anvendelse hvis vedkommende godtgjør at det ikke kan legges ham noe til last med hensyn til kontroll med innholdet eller tilsyn eller rettleiding eller instruks for hans stedfortreder, medarbeidere eller underordnede. Verken medvirkning eller forsøk er straffbart etter denne bestemmelsen.

For ordens skyld bør det nevnes at den norske regjeringen i desember 2015 fremmet forslag til Stortinget om å innta en ny bestemmelse i straffeloven § 266 a om alvorlig *personforfølgelse* («stalking»). Bestemmelsen gjør det straffbart å gjentatte ganger true, følge etter, iaktta, kontakte eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølge en annen person på en måte som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse. Bestemmelsen rammer forsettlig overtredelse. Straffen er fengsel inntil 4 år. Samtidig foreslår regjeringen en språklig presisering i straffeloven § 266 som gjør det klart at også denne bestemmelsen rammer personforfølgelse. Lovforslaget er for tiden til behandling i Stortinget.

Etter straffeloven § 57 kan den som har begått en straffbar handling ilegges *kontaktforbud* når det er grunn til å tro at vedkommende ellers vil begå en straffbar handling overfor en annen person, forfølge en annen person eller på annet vis krenke en annens fred. Forbudet kan blant annet gå ut på at vedkommende forbys å kontakte en annen person, for eksempel gjennom epost. Kontaktforbud ilegges for en bestemt tid inntil 5 år, men kan ilegges på ubestemt tid hvis særlige grunner tilsier det. Kontaktforbud kan ilegges sammen med andre straffer, for eksempel bot eller fengselsstraff.

Bestemmelser som skal beskytte den personlige integritet finnes i norsk rett også utenfor straffeloven. *Åndsverkloven* og *personopplysningsloven* (som gjennomfører direktiv 95/46/EC) gjør det forbudt uten samtykke å filme, ta bilder eller eksponere andre, for eksempel ved å legge bilder ut på nettet eller ved å sende disse videre. Personopplysningsloven inneholder en egen bestemmelse som gir et styrket vern for barn, ved at barns personopplysninger ikke kan behandles dersom dette vil være uforsvarlig av hensyn til barnets beste. Datatilsynet kan gi pålegg om at lovstridig behandling av personopplysninger skal opphøre, for eksempel at omtale på internett skal slettes.

Den norske straffeprosessloven og straffeloven inneholder bestemmelser om *beslag og inndragning*. Disse bestemmelsene gir adgang til beslag av elektronisk lagret informasjon og kan på nærmere vilkår for eksempel brukes mot servere som inneholder ulovlig materiale, eller til beslag og inndragning av domenenavn.

Regler om erstatning finnes i den norske skadeserstatningsloven. Etter skadeserstatningsloven § 3-6 skal den som har *krenket privatlivets fred* (jf. straffeloven § 267), såfremt vedkommende har utvist uaktsomhet eller vilkårene for straff er oppfylt, yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten under hensyn til den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Vedkommende kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. I dom som går ut på straff, kan retten pålegge domfelte å betale til fornærmede et beløp til kunngjøring av dommen.

Etter skadeserstatningsloven § 3-6 a skal den som uaktsomt har satt frem en *ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme* yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Vedkommende kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig. Dersom den krenkede døde mindre enn 15 år før krenkelsen etter første ledd fant sted, kan krav om oppreisning settes frem av hans nærmeste. En ærekrenkende ytring medfører likevel ikke ansvar dersom den anses berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfrihet. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på om ytringen hviler på et fyldestgjørende faktisk grunnlag, på ytringens grad av krenkelse, og om hensynet til den krenkede er tilfredsstillende ivaretatt ved for eksempel adgang til imøtegåelse, om allmenne interesser eller andre gode grunner tilsa at den ble satt frem, og om ytreren har vært i aktsom god tro med hensyn til de momenter som kan gjøre ytringen berettiget.

Er noen som har handlet i tjenesten til en eier eller utgiver av et massemedium ansvarlig etter de ovennevnte bestemmelsene i skadeserstatningsloven §§ 3-6 og § 3-6 a, hefter også eieren eller utgiveren for erstatningen. Det samme gjelder oppreisning, med mindre retten av særlige grunner fritar dem. Eieren eller utgiveren kan også pålegges slik ytterligere oppreisning som retten i forhold til dem finner rimelig.

Ansvar et etter skadeserstatningsloven §§ 3-6 og 3-6 a omfatter ikke den som bare har deltatt ved teknisk fremstilling eller formidling av ytringen.

4.2 Ytringsfriheten og andre begrensninger for ansvaret

Den viktigste *begrensningen for det rettslige ansvaret for ytringer* i norsk rett finnes i den norske Grunnloven § 100. Der er det blant annet bestemt at ytringsfrihet bør finne sted, og at ingen kan holdes rettslig ansvarlig for å ha meddelt eller mottatt opplysninger, ideer og bud-

skap med mindre det lar seg forsvare holdt opp imot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhets-søken, demokrati og individets frie meningsdannelse.

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) art. 10 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 19, og den praksis som er utviklet fra disse reglene, trekker også grenser for i hvilken utstrekning ytringer kan belegges med straff eller møtes med andre inngrep. EMK og SP er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, og denne loven har forrang fremfor annen norsk lovgivning.

Også andre lovbestemmelser *begrenser straffansvaret* for ytringer. Straffeloven § 267 om krenkelse av privatlivets fred kommer ikke til anvendelse på den som bare har deltatt ved teknisk bistand eller distribusjon av en kringkastingssending, et blad eller tidsskrift. Videre inneholder den norske e-handelsloven, som gjennomfører direktiv 2000/31/EC, regler som begrenser det medvirkningsansvaret for de som yter tjenester i forbindelse med elektronisk distribusjon av ytringer. Bestemmelsene i personopplysningsloven får bare begrenset anvendelse hvis behandlingen av personopplysningen(e) skjer utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål.

4.3 Den norske regjeringens politiske erklæring og strategi mot hatefulle ytringer

Vi vil for ordens skyld nevne at den norske regjeringen i november 2015 vedtok en *politisk erklæring og strategi mot hatefulle ytringer*. Erklæringen og strategien omfatter både lovlige og ulovlige ytringer. I erklæringen heter det at den norske regjeringen vil:

- Arbeide for at alle skal kunne delta i den offentlige debatten og bevege seg fritt i det offentlige rom uten å bli utsatt for hatefulle ytringer.
- Arbeide aktivt for å skape arenaer for dialog, toleranse og bevissthet rundt konsekvensene av hatefulle ytringer.
- Inkludere arbeidet mot hatefulle ytringer i det systematiske arbeidet med helse, miljø og sikkerhet i arbeidslivet og i skole og utdanning.
- Aktivt bidra til at hatefulle ytringer avdekkes, etterforskes og håndheves for domstolene.

Regjeringen har en egen internettside hvor offentligheten har vært invitert til å komme med innspill til arbeidet med strategien. Ytterligere informasjon om arbeidet finnes på den norske regjeringens internettsider (<http://nettsteder.regjeringen.no/erklaringmothatytringer>)

Strategien skal gi en samlet oversikt over regjeringens arbeid på området, identifisere behov for ny kunnskap og samtidig angi mål for regjeringens fremtidige innsats. Det er forventet at strategien vil legges frem i løpet av andre halvår 2016.

5 Sverige

Framväxten av internet har inneburit positiva förändringar för yttrandefriheten och den demokratiska debatten. Utvecklingen har emellertid också medfört att hot och andra former av kränkningar av den personliga integriteten tagit nya former. Det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten måste därför vara anpassat till samhällsutvecklingen och den moderna tekniken. En särskild utredare har haft fått i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar.

Utredaren föreslår i sitt betänkande Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) att:

- Det införs ett särskilt brott, olaga integritetsintrång, som kriminaliserar intrång i privatlivet genom spridning av integritetskänsliga bilder och uppgifter.
- Olaga hot ska kunna gälla även hot mot någons frid/integritet, till exempel att hota med att sprida sexfilmer eller nakenbilder.
- Bestämmelsen om ofredande ska tydligare än idag gälla ofredanden via internet. Vissa enstaka hatiska och mycket kränkande yttranden som ligger nära hot ska kunna straffas som ofredande.
- Förtalsbrottet förtydligas så att skyddet stärks mot att utpekas som brottslig och mot andra nedsättande uppgifter som skadar anseendet.
- Förolämpningsbrottet moderniseras och det tydliggörs att gärningar som kan kränka människors självkänsla och värdighet omfattas av straffansvar.
- Straffansvaret för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor (interaktiva tjänster på internet) utvidgas så att också meddelanden som uppenbart innebär olaga hot eller olaga integritetsintrång ska tas bort eller hindras från att spridas vidare.
- Rätten till brottskadeersättning utvidgas till att även gälla kränkningar som sker genom grovt förtal.
- Merparten av lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Betänkandet har sänts ut på remiss. Remisstiden löper ut den 26 maj 2016.